

Handläggare
Noor Mousawi
Telefon: 08-508 33 974**Till**
Utbildningsnämnden
2018-04-19

Kränkande behandling i grundskolan

Yttrande över stadsrevisionens projektrapport nr 1/2018,
Kränkande behandling i grundskolan.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande till stadsrevisionen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
UtbildningsdirektörInger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Stadsrevisionen har genomfört granskning gällande kränkande behandling i grundskolan.

Stadsrevisionens granskningar har avgränsats till utbildningsnämnden och fyra grundskolor. Syftet med granskningen har varit att bedöma om utbildningsnämnden arbetar för att förebygga, förhindra och åtgärda kränkande behandling i grundskolan utifrån gällande lagstiftning.

Den sammanfattande bedömningen är att nämnden och skolans rutiner för uppföljning och analys avseende kränkande behandling är otillräcklig. Vidare bedöms att skolorna saknar tillräckliga rutiner för det upptäckande och förebyggande arbetet och att eleverna behöver involveras i större utsträckning.

Utbildningsförvaltningen medger att det finns vissa brister i arbetet kring kränkande behandling. Förvaltningen tar till sig rapportens synpunkter och rekommendationer och tar med dem i det fortsatta arbetet för att förebygga, förhindra och åtgärda kränkande behandling. Vidare har utbildningsnämnden uppdragit till förvaltningen att säkerställa uppföljningen av kränkande behandling

och att fortsätta arbetet med ett systemstöd för övergripande statistik om sexuella trakasserier.

Bakgrund/Ärendet

Stadsrevisionen har vid flertal tillfällen granskat gymnasie- och grundskolans arbete för att motverka kränkande behandling. Den senast genomförda granskningen år 2014 gällande gymnasieskolan visade bland annat att nämnden behövde utveckla rutiner för central uppföljning och analys avseende kränkande behandling. Den tidigare granskningen visade vidare att samtliga skolor behövde arbeta mer målinriktat samt att anmälningsrutinen avseende kränkande behandling inte efterlevs i tillräcklig utsträckning. I den här projektrapporten konstateras att nätkränkningar sedan dess har blivit alltmer vanliga och att stadens skolor därför står inför nya utmaningar.

I projektrapporten hänvisas det till Skolinspektionens sammanfattande bedömning från 2016 gällande grundskolan. Där framgår bland annat att staden brast i arbetet med att ta emot anmälningar om kränkande behandling, skyndsamt utreda omständigheterna kring de angivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Skolinspektionen bedömde då att staden även brast i att följa upp det som framkommer av rektorens utredningar och att säkerställa att skäliga åtgärder vidtas för att förebygga och förhindra ytterligare kränkningar.

Syftet med den här granskningen var att bedöma om utbildningsnämnden arbetar för att förebygga, förhindra och åtgärda kränkningar i grundskolan utifrån gällande lagstiftning.

Granskningen har genomförts genom en kartläggning av hur utbildningsförvaltningens arbete mot kränkande behandling är uppbyggt och dokumentgranskning. Intervjuer har genomförts med medarbetare på grundskoleavdelningen inom utbildningsförvaltningen. Vidare har intervjuer hållits med elevgrupper, lärare, elevhälsoteam och rektorer vid ett antal grundskolor. Granskningen omfattade fyra grundskolor, varav en lyftes fram som ett gott exempel.

Granskningens sammanfattade bedömning är att nämnden och skolornas rutiner för uppföljning och analys avseende kränkande behandling är otillräckliga. Vidare bedömer stadsrevisionen att samtliga granskade skolor inte har tillräckliga rutiner för det

upptäckande och förebyggande arbetet, men däremot finns rutiner för att åtgärda kränkande behandling. Stadsrevisionen betonar att arbetet med nätkränkningar inte är organiserat och målinriktat samt att det upptäckande och förebyggande arbetet i samtliga granskade skolor är ett utvecklingsområde. Även skolornas arbete för att förebygga förekomsten av sexuella trakasserier bedrivs enligt granskningen i olika omfattning. Stadsrevisionen gör även bedömningen att eleverna behöver involveras i större utsträckning. Nämndens anmälningrutin vad gäller kränkande behandling behöver också efterlevas i större utsträckning. Stadsrevisionen har avslutningsvis konstaterat att det är anmärkningsvärt att nämnden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för uppföljning och analys med tanke på att dessa tidigare identifierats av stadsrevisionen och Skolinspektionen som ett centralt och angeläget utvecklingsområde.

Utifrån redovisade iakttagelser och bedömningar lämnades följande rekommendationer:

- Nämnden bör säkerställa att samtliga skolor arbetar mer målinriktat och att det finns rutiner vad gäller det upptäckande och förebyggande arbetet, inklusive nätkränkningar.
- Nämnden bör försäkra sig om att det i samtliga skolor finns rutiner för att elever får större inflytande i arbetet mot kränkande behandling.
- Nämnden bör se till att samtliga skolors planer mot kränkande behandling uppfyller författningens krav och att planerna är förankrade bland personal och elever i skolorna.
- Nämnden bör försäkra sig om att anmälningrutinen vad gäller kränkande behandling efterlevs.
- Nämnden bör försäkra sig om att det finns rutiner för uppföljning och analys, både centralt och i skolorna. Detta kan öka förutsättningarna för nämnden och skolor att uppmärksamma en viss typ av kränkningar och bekämpa de särskilt.
- Nämnden bör säkerställa att samtliga skolors elevhälsoteam är involverade i arbetet mot kränkande behandling.
- Nämnden bör i större utsträckning erbjuda den utbildning som personal i skolorna är i behov av för att kunna upptäcka, åtgärda och förhindra alla former av kränkande behandling.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter

Eftersom ärendet berör barn och därigenom flickor och pojkar ska en barnkonsekvensanalys och jämställdhetsanalys göras.

Arbetet mot kränkande behandling går helt i linje med barnets bästa i enlighet med artikel 3 barnkonventionen och samtliga elever som går på en kommunal grundskola i Stockholm stad berörs av arbetet. Barnkonventionens artikel 2 ställer krav på att alla barns lika värde och rättigheter beaktas och att inget barn ska diskrimineras. Detta innebär att barn ska ha samma tillgång till en trygg skola som arbetar förebyggande för att motverka kränkande behandling. Barn har vidare rätt att utvecklas enligt artikel 6, vilket dessa gör bäst i en skolmiljö fri från kränkande behandling. De föreslagna åtgärder som kommer att vidtas syftar till att säkerställa att skolorna bedriver ett förebyggande och målinriktat arbete mot kränkande behandling i alla formerna. Barns synpunkter har inte inhämtats i detta skede, då skolorna förväntas bedriva arbetet mot kränkande behandling med elevinflytande. Vidare kan konstateras att föreslagna åtgärder inte innebär en påverkan på barn utifrån kön. Åtgärderna som föreslås är på strukturnivå för att förvaltningen ska kunna stötta skolorna i sitt fortsatta arbete.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen medger att det finns vissa brister i det målinriktade, förebyggande och upptäckande arbetet men bedömer att skolorna i Stockholms stad överlag gör ett gott arbete med att motverka kränkande behandling. Förvaltningen vill även lyfta att Stockholms stad har över 140 kommunala grundskolor och stadsrevisionens granskning innefattar endast fyra av dessa.

Utbildningsnämnden har tydligt visat vikten av att förvaltningen arbetar med frågorna då nämnden beslutade den 15 mars 2018 att ge förvaltningen i uppdrag att fortsätta arbetet med att ta fram ett systemstöd för ta fram övergripande statistik om sexuella trakasserier samt att säkerställa att varje fall av kränkande behandling följs upp av förvaltningen i samråd med skolan i enighet med de nya rutiner för anmälan om kränkande behandling till huvudmannen.

Förvaltningen vill med anledning av stadsrevisionens rapport betona att även om nätkränkningar har vissa särdrag som skiljer sig från kränkande behandling på andra forum/platser, utgör nätkränkningar i skollagens mening kränkande behandling på en viss plats. Nätkränkningar utgör inte en typ av kränkning, då samma kränkning som förekommer på nätet även kan ske på andra platser.

Skillnaden mellan nätkränkningar och andra typer av kränkningar är att det är svårt för den som utsätts att komma undan de handlingar hen utsätts för. Kränkande behandlingen kan fortgå dygnet runt oberoende av var den utsatta befinner sig. Med anledning av forumets beskaffenhet skiljer sig det förebyggande arbetet med nätkränkningar från kränkande behandling som sker på andra platser. Därför behöver skolorna i det förebyggande arbetet arbeta på ett annat sätt på grupp- och organisationsnivå. Däremot förväntas skolor som får kännedom om kränkande behandling på nätet vidta åtgärder på individnivå, likaledes om kränkningarna hade skett på någon plats i skolan.

Förvaltningen vill vad gäller synpunkten att eleverna inte eller i begränsad utsträckning inkluderas i arbetet mot kränkande behandling och i framtagandet av plan mot kränkande behandling framföra att rektor ansvarar för skolans inre organisation och elevinflytande och att elevinflytande är något som betonas starkt i både skollagen och läroplanen. Förvaltningen har kännedom om att skolor har trygghetsvandringar, trygghetsråd, användning av husmodellen och enkätundersökningar och ska i det fortlöpande arbetet säkerställa att skolorna uppfyller författningskraven. Dock kan graden av inkluderandet av elever variera både vad gäller formerna för inflytandet och omfattningen av inflytandet beroende på skolans behov och utvecklingsområden.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med frågorna på olika plan och följande åtgärder är planerade.

För att förbättra det målinriktade och systematiska arbetet kommer förvaltningen ta fram förtydligande instruktioner inför skolornas skrivande av verksamhetsberättelser och tertiärrapporter.

Då granskningen visat att skolornas planer mot kränkande behandling inte uppfyller författningens krav och att skolorna bland annat har inaktuell plan mot kränkande behandling kommer förvaltningen att gå igenom samtliga skolors webbsidor för att säkerställa bland annat att korrekt plan mot kränkande behandling finns. Rektor på varje skola måste säkerställa att planen är förankrad hos personal och elever samt att det finns en tydlig redovisning och utvärdering av föregående års plan.

Utbildningsnämnden vidtog åtgärder med anledning av Skolinspektionens tillsyn och identifierade brister 2016. En ny rutin utarbetades och det skapades ny blankett för anmälan till huvudmannen som började användas från januari 2017.

Anmälningssblanketten utformades på ett sådant sätt att även skolorna lokalt skulle kunna skapa sammanställningar och analyser. Anmälningarna ska sammanställas och analyseras områdesvis två gånger per år för att huvudmannen ska kunna bedöma vilka förvaltningsövergripande åtgärder som behöver vidtas. Respektive grundskolechef har i uppdrag att utifrån analysen vidta eventuella åtgärder och återkoppla till skolorna. En annan viktig åtgärd utbildningsnämnden vidtog var att huvudmannen skulle följa upp upprepade kränkningar och kränkningar av personal gentemot elev genom att huvudmannen begär in utredning och underlag för att säkerställa att åtgärder vidtas för att förhindra fortsatt kränkande behandling.

Skolinspektionen avslutade tillsynen maj 2017 då det vid uppföljningen av tillsynen framkom att utbildningsnämnden avhjälpt bristerna genom att huvudmannen följde upp det som framkommer av rektorernas anmälningar om kränkande behandling av elever och säkerställer att skäligen åtgärder vidtas för att förebygga och förhindra ytterligare kränkningar.

Vad gäller den centrala uppföljningen och analysen ser förvaltningen att analysen kan utvecklas ytterligare. I detta sammanhang vill förvaltningen betona att huvudmannen har väl utformade rutiner för uppföljning och sammanställning samt goda möjligheter för en fördjupad analys av skolornas arbete med kränkande behandling som är övergripande och omfattar stadens samtliga skolor. Detta görs redan delvis genom analysmötena som hålls med respektive grundskolechef där respektive skolas arbete med bland annat kränkande behandling följs upp och analyseras. Inför de årsvisa resultatdialogerna mellan grundskolechef och skolledning skapas en sammanställning av anmälningarna som ska användas som underlag för diskussion och eventuella åtgärder. Vidare görs en aggregerad redovisning som presenteras för grundskoleavdelningens ledningsgrupp där redovisningen leder till att förvaltningsövergripande åtgärder vidtas. Detta har efter de reviderade rutinerna och Skolinspektionens tillsyn skett en gång. Analysarbetet förfinas årligen och syftar till att vara hjälpsamt på strukturnivå. Sedan ska förvaltningen utifrån respektive skolas unika utvecklingsområden stötta dem i det fortsatta arbetet.

Anmälningssblanketten för kränkande behandling kommer att revideras och rutinen kommer att uppdateras för att även kränkande behandling av sexuell karaktär ska kunna följas upp på central förvaltning.

Vad gäller efterlevnaden av anmälningsrutinen så ser förvaltningen att skolorna anmäler uppgifter om kränkande behandling i större utsträckning än tidigare. Förvaltningen ser ett behov av fortsatt information och utbildning för att öka samsyn och kännedom om skollagens krav och huvudmannens rutiner för att öka antalet anmälningar. Utbildningsinsatser planeras främst riktade mot skolornas elevhälsoteam.

Förvaltningen erbjuder både rektorer och annan skolpersonal utbildningar som gäller kränkande behandling. Exempelvis pågår ett arbete kring våldspreventivt arbete inom programmet Mentor i Våldsprevention (MVP). Vidare har alla skolor möjlighet att få diplomutbildning i HBTQ och normkritik. Olika typer av utbildningsinsatser kommer även fortsättningsvis att erbjudas. Förvaltningen har även samlat stödmaterial på webbsidan Pedagog Stockholm.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande till stadsrevisionen. Beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

Stadsrevisionens projektrapport nr 1/2018, ”Kränkande behandling i grundskolan”.